2234
gen

2234

Apologie
de
Hohenlo
contre
Leycester
1587.
D.

Verantwoordinge

vanden welgeboren Heere Philips Graue van Hohenloe/ Vryheere tot Langenbergh &c. teghens zekere Vertooch ende Remonstrancie by zijne Ex^cie den Graue van Leycester als Gouuerneur ende Capiteyn generael der vereenichden Prouincien/ ghedaen aenden heeren Staten generael der zeluer Prouincien/ binnen Dordrecht den vij. Septembris lestleden/ ende ouersulcx opten name van zijne Ex^cie uytghegeuen ende binnen Dordrecht gedruckt/ Namentlijck op t'gundt in zekeren articule hier naer breeder vermelt teghens zijne Gen. is voorts ghestelt.

TOT LEYDEN,
By Franchois van Rauelenghien/
M. D. LXXXVII.

Yne Heeren/ Jck hebbe met zeer bedroefder herten verstaen/ dat in zekere Poincten die nu onlancx in drucke zijn uytghegaen/ Jck onder anderen beschuldicht worde/ al oft mijne wercken mette daden niet soudẽ overeencomen. Ende naedemael t'selue zo zeere is streckende tot verminderinghe van mijne eere ende reputatie/ sonderlinghen dat in alle Landen daer ick gheweest ben/ mij verhope altijt ende in alles zoo ghedraghen te hebben/ dat niemande van wat staet ofte conditie hy zy/ oorsaecke gehadt heeft/ aen mynen woorden ende daden te twyfelen/ Ende daer beneffens dat gheen Heere van qualiteyt en soude willen onderlaten zijne woorden (als wesende zijne eere ten principaelsten daer aen gheleghen) te verdedighen ende verantwoorden: Soo ben ick oock om dergelijcke beschuldinghen te wederlegghen door goede redenen gheincitéert ende veroorsaeckt dese ter contrarien te verthoonen/ op dat een yeghelijck des te beter sien mach dat al t'selue misselijcken deur eenich misverstandt ofte sinistre rapport ghedaen wordt/ ende by ghebreke van dien in my gheene plaetse en grijpe het ghemeyne spreeckwoordt/ Qui tacet, consentire videtur.

Het is alzoo/ dat ick voor zekeren tijt binnen der Stadt vander Vere zijnde/ aen my zijn ghesonden worden eenighe gedeputeerde vanden Heeren generalen Staten/ ende Raede van State/ de welcke van weghen den seluen Staten ende Raede waren versoeckende/ dat ick my naer Middelborgh soude willen veruoeghen/ ende segghende dat sy deur aensoecken by zijne Ex^cie zoo vele souden verweruen/ dat de selue sich mede aldaer soude laten vinden: met dier hope dat zy aldaer alle misuerstandt tusschen zijne Ex^cie ende my souden ter nederlegghen: My daerenbouẽ voorhoudende/ hoe hoochlijckẽ desen Landen aende goede eenicheyt was gheleghen: Desgelijcx dat deur zijne Ex^cie faueur/ als wesende by heure Ma^teyt in groote credijt/ dese Landen aen heure Ma^teyt mochtẽ gerecommandeert worden: Oock dat zy gaerne sien souden/ dat ick de Landen sonder verschooninge mijnes lijfs/ goet ende bloet/ nu soo langen tijdt wel

ende ghetrouwelijcken ghedient hebbende/ daer inne noch sonde willen continueren/ ende zijne Excie met raedt ende goede correspondentie by blyuen. T'welck alles in effect die voorneemste poincten zijn/ die my ten seluen tyde zijn worden voorghehouden; ende waerop ick den seluen gedeputeerden in zulcker voeghen gheantwoordt hebbe als naeruolcht.

Eerstelijcken/ dat ick den zeluen Heeren generalen Staten eñ Raede als vooren/ van hunne goede affectie tot my gantsch dienstelijcken ende ten hoochsten was bedanckende/ met versekeringhe dat soo ick de selue hunne toeghedane ghenegentheyt/ wederomme conde verdienen/ ick tot dienste ende weluaren der Landẽ/ myne goedt ende bloet daer by wolde opsettẽ/ gelijck ick den zeluen/ in het Lieutenantschap van zijne Excie den Prince van Oraengien hoogher memorie/ tot noch toe (wesende inde veerthien iaren) altijt ghetrouwen dienst hebbe bewesen.

Maer aengaende van my in persoone naer Middelborch te begheuen/ dat t'selue om zekere insichten/ my zeer bedenckelijcken was/ ende dat deur toedoen van eenighen quaden gheesten/ my misselijck wat schimpelijcx aldaer soude hebben moeghen wederuaren/ twelck my als eenen van goeden huyse/ niet alleenelijcken schande ofte spot/ maer oock een eewige verdriet soude veroorsaecken/ ghelijck ick daer van deur eenighe onlancxe exempelen was ghewaerschout/ Waer van zijne Excie verclaerde de apprehensie noyt te hebben beuolen/ ende hebben de goede luyden/ die den landen zoo lange wel eñ vromelijcken hebben ghedient/ ende tot heure Mateyt met zoo ghetrouwen yuer gheneycht gheweest/ middeler tyde/ (sonder tot eenighe Recht ofte Justicie te hebben connen gheraecken/) zoo schandelijcke gheuanghenisse moeten lijden.

Aenlanghende den twist die tusschen zijne Excie ende my wesen soude/ dat ick niet en wiste/ noch opt en hadde connen imagineren oft bedencken yet teghens zijne Excie (t'ghene de zelue eenichsins soude hinderlijck gheweest zijn) te hebben ghedaen ofte voorghewendt/ dan alleenelijcken dat ick (ghelijck myne ampt met brenght) den Landen ende Graue Maurits/ wilde ghetrouw blyuen. Biddende dat zijne Excie belieuen soude den armen Landen inden arm te nemen/ ende die selue te regeren/ ghelijck zijne Excie h. M. ghedaen heeft/ de Staten der zeluer in heure ghewoonlicke authoriteyt/ ende de ghemeynte insghe

lijcx in

lijcx in goede eenicheydt te erhouden / ende voorts alsulcken persoonen/ die door quade regieringhe uyt hunne vaderlandt ghewekén zyn/ ende die (als hebbende in desen landen niet te verliesen) door middele van eenen peys / ofte andersins tot heure goederen wederomme gaerne souden geraken: niet ouerdenckende wat desen Landen (die de oorloghe aengheuanghen ende so langhe ghecontinueert hebben) daer deure soude ouercommen/ niet so grooten credijt oft ghelooue te wille toestellen: Op dat dese Prouincien die totter oorloghe het ghelt furneren/ ende noch in goede ghesteltenisse zyn/ daer deure niet vercort en worden/ ende niet gheraken in so jammerlicken staet als die van Brabandt ende Vlaenderen zyn ghecommen. Daerenbouen dat zijne Ex^cie^ belieuen soude te ghedencken / de ghetrouwicheyt by zijne Ex^cie^ den Prince van Orangien ho. M. met opsetten van zijne goedt ende verstortinghe zijnes bloets/ desen Landen totten uytersten bewesen/ ende dien volghende zijnen zone Graue Maurits/ te laten ghenieten het versouck van zijne Ex^cie^ ghedaen/ dat de zelue tot Antwerpen swaerlicken ghequetst int dootbedde lach/ als namentlicken niet anders voor alle zijne ghetrouwe diensten tot recompence begheerende / dan dat zijnen zone Graue Maurits / in zijne plaetse in Hollandt ende Zeelandt mochte voor gherecommandeert blyuen. T'welck alsdoen byden Heeren Staten is gheaccordeert ende belooft/ oock naederhandt bewesen / als hebbende zijner Ex^cie^ Graue Maurits voor Gouuerneur / Admirael / ende Capiteyn generael ouer Hollandt ende Zeelandt by solemnele commissie aenghenomen / aleer zijne Ex^cie^ tot Gouuerneur generael ouer desen Landen/ byden Heeren Staten is ghestelt ofte ghemaeckt worden.

Ende hoe wel ick uyt veele rapporten van diuersche persoonen tot meermaelen verstaen hadde / dat zijne Ex^cie^ by heure Ma^teyt^ in grooten aensien ende credijt was: dat nochtans zoo langhe heure Ma^teyt^ de souuerainiteyt deser landen niet aen en name/ zeer bedenckelijcken was my in eenighen anderen dienste te begheuen / vanden welcken wel scheen / ende ick ghenouchsaem beuonden hadde / gheene gunste soude hebben te verwachten: Niet teghenstaende dat ick uyt oprechte ende sonderlinghe affectie tot zijne Ex^cie^ niet alleenlicken den Crychsvolck van desen landen sonder eenige afrekeninge vande voorgaende diensten ende contentement/ tot zijner Ex^cie^ deuotie gebracht hadde / maer oock die Stadt Berghen opten Zoom

 (sonder

(sonder dat onder den garnisoenen aldaer van weghen hunne betalinghe ende achterwesen eenighe muyterie ofte alteratie is ontstaen) in zijnen handen ouergeleuert: In dier voughen dat ick dese diensten aende zelue zijne Ex^cie van Leycester bewesen hebbende/ niet conde bevroeden/ hoe ick zijne Ex^cie hoo. Mem. met meerderen yuer soude hebben connen wesen toeghedaen. ende dat alles desen onaenghesien ick noyt eenighen danck hadde connen behalen. Daer beneffens wat my jeghenwoordelijcken soude ghebeuren / dat zijne Ex^cie deur instigatie van quade gheesten / versierde ende leughenachtighe rapporten teghens my ghealtereert zijnde / alle de voorseyden mijne officieuse weldaden zo haest hadde vergheten.

Oock naedemael ick my zeluen erkende van zoo goeden ende oudt hercommende gheslachte/ dat gheene Graue wie het zy/ my diesaengaende yet tot schande soude connen verwyten/ ende dat ick gheene vassal van eenighen Potentaten/ maer alleenlick den Roomsche Rijcke ben onderworpen/ hebbende daerenbouen zo langhe tijdt in dierschhe perykelen mynes leuens/ met consumptie mijner patrimoniale goederen/ my in dese Landen onthouden/ ende de zelue alzoo deurwandelt ende bekent/ dat ick van eenen nieuws aenghecommen Heere niet wyders conde leeren/ ende weshaluen ick my alleenlijcken uyt Duytslandt by zijne Ex^cie hoo. Mem. hebbe begheuen/ omme (also hy by allen Potentaten voor eenẽ wysen Crychsheere vermaert was) in mijn ionckheyt yet was te sien/ hooren eñ leeren: So souden alle mijne verwanten/ my eene te zeer groote lichtueerdicheyt toeschrijuen/ dat ick (daer van Godt ghedanckt zy) ghenouchsaem t'huys hebbende omme inde qualiteyt van een Graue eerlicken te leuen/ my in desen sorghelijcken tijde / in eenen nieuwen dienste/ ende in sulcke swaericheyt/ nieuwelicke sonde hebben begeuen. Insonderheyt zoo ick (Godt lof) ghenouchsaem middel hebbende/ om in dienste van grooten Heeren ende Potentaten te gheraken/ my tot mijnder verkleyninghe/ den dienste van eenen particulieren Graue sonde onderwerpen.

Maer zoo heure Ma^teyt gheliefden de souerainiteyt van desen Landen aen te nemen/ ende zijne Ex^cie als Gouuerneur daer inne te stellen/ dat ick van weghen heure Ma^teyt niet alleenlijcken erbiedich zijn soude/ zijne Ex^cie allen onderdanighen dienst te doen/ maer de selue te voete vallende/ oock alle behoorlicke eere te bewysen.

Ende

Ende zoo zulcx niet en soude gheschieden/ dat ick in gheene voordere swaricheden soude begheeren te treden/ maer zoo wanneer dese Landen in eenen goeden staet/ ende zijne Ex^cie Graue Maurits inde plaetse des gouuernements van zijnen Heere vader hoo. Mem. (ghelijck zulcx by allen Gouuerneurs is ghebruyckelijck gheweest) behouden ende gecontinueert waren/ ick alsdan veel lieuer eene reyse naer de Con. Ma^teyt van Denemarcken soude doen/ sonder nochtans int minste te veranderen die goede ende oprechte affectie/ die ick tot dienste van heure Ma^teyt altijt hebbe ghedraghen.

Aengaende heure Ma^teyt/ bekende ick ootmoedelijcken dat sonder souuerainiteyt ofte absolute hulpe van derghelijcke Potentaten/ dese Landen teghens den Coninck van Spaengnien qualijcken orloghe offensiue conden vueren / ende oock ter contrarien/ datse meer als suffisant zijn / om defensiue te oorloghen/ naer dien tot onderhout der zeluer (zoo menigen bewust is) rechtevoort meer ghecontribueert wordt/ dan ghescheit is by tyden van zijne Ex^cie hoo. Mem. Die desniettegenstaende ende oock datter ten zeluen tyde geene andere secours ofte assistentie voorhanden was/ gheene twyffel ofte swaricheyt ghemaeckt heeft/ teghens de macht vanden Coninck van Spaengnien desen Landen te defenderen/ ende daer inne totten utersten zynes leuens te volherden.

Omme dan te commen tot het poinct/ ende te bethoonen dat t'ghene ick my van weghen zyne Ex^cie aenden voorseyden ghedeputeerden beclaechde/ niet alleenlicken en was van het werck van eenen Danckaert: So en hebbe ick om myne eere te mainteneren/ ende op dat een yeghelijck vande gheleghentheyt desen aengaende/ mach zijn gheinformeert/ niet onderlaten connen dese myne verantwoordinghe in drucke eenen yederen te openbaren/ als die ghene die niet anders en begheert/ dan myne woorden t'allen tijden ghestandt te doen/ ende zoo langhe Godt Almachtich my het leuen vergundt/ met allen moghelicken vlyt te beneerstighen/ dat de zelue myne woorden/ mette daden ofte wercken moghen ouer een commen. Verclaerende ouersulcx hier mede expresselijcken/ noyt eenighe andere antwoorde in effect/ dan bouen verhaelt is/ den voorseyden ghedeputeerden te hebben ghegheuen/ ende presenterende t'selue te willen houden staende/ met t'ghene daer van ick de professie ben doende.

Hier

Hier volcht het poinct, t'ghene inde Remonstrancie van zijne Ex^cie^ *teghens my gheallegeert wordt.*

Ende soo ten seluen tijde uwer sommighe, oock eenighe wtten Raede soo wel in dese sake als by den Graue van Ho-Henloo ghebruyckt worden, weet ghy wel wat verclaringhe ick hem hebbe doen doen, niet teghenstaende hy teghens my niet sonderlings hadde weten by te brenghen, dan alleenlick seker pretens rapport van eenen Danckaert, die welcke nochtans t'selue rapport ontkent heeft, ende daer by verclaert datmen door slincke onbehoorlicke middelen hem hadde willen voor de waerheydt doen bekennen wes die Graue van Hohenloo hem dede voorhouden, d'welck hy seyt, gheweygert te hebben. Het can v oock indachtich wesen (so ickghelooue) wat aduis die selue Graue v ghegeuen heeft, haer Ma^teyt^ ende myn aengaende, onder andere dat hy ons gheen verhinderinge soude willen doen, maer nae den Coninck van Dennemarck, soo hy seyde, vertrecken, doch ghy luyden, of die vanden uwen tot hem zyn ghesonden gheweest, cont veel beter oordeelen wt zijne nagheuolchde daden ende wercken, of die selue met syne voorn. beloften ende verclaringhe ouereen comen ofte niet: aenghesien hy zedert niet alleen gheweyghert heeft myn patenten na te comen, v luydé poluer ende amunitie van Oorloghe te laten volgen met andere ghelijcke dinghen, maer oock gantsch afgheslaghen my te erkennen ofte ghehoorsaemen.

Eerstelijcké/ aengaende het stuck van eenen Danckaert/ refe-rere my op de vier depositien van zekeren ghetuyghen rechte-lijcken ghepasseert/ eensdeels voor den Schouth/ Borgemeeste-ren/ Schepenen ende Raedt der Stadt Delff/ Oock voor Sche-penen ende Secretaris van Geertruydenberghe/ ende voor ee-nen Notaris inden Haghe ghenaemt Ryswijck: Waer uyt hoe wel ghenoechsaem te verstaen is/ met wat gelegentheyt de Car-tellen by S. Eduart Noritz aen my zijn worden ghescreuen/ Soude my nochtans veel lieuer zijn/ dat hy een weynich eijts in dese landen hadde ghebleuen/ tot dat ick tot eene matelijcke ge-sontheyt hadde moghen zijn ghecomen. Verhopende dat son-der veele woorden ofte ceremonien te maken/ wy de zaecken on-der malcanderen zoo souden hebben ter nederghelept/ dat niet van

van noode zijn zoude daer mede veel ints ofte pampier alhier te verslijten: Desniettemin allegere dit hier/ op datniet ghemeynt oft ghesegt worde t'ghene voorsz. by my te zijn erdicht.

Ende hoe wel in allen Coninckrijcken ende landen gebruyckelijck is/ dat geene simpele Capiteyn derf oft vermach (dan op de verbeurte van zijne leuen) d'een den anderen dergelijcke brieuen te schrijuen/ ten zy dan met voorweten ende consent vande hooghe Ouericheyt: So ist nochtans/dat de voorsz. S. Eduart Noritz/ niet aensiende mynen staet/ noch die sware cranckheyt/ ouermidts die quetsure die ick voor de Schantse van Zutphen in dienste vandẽ Landen ende zijne Ex[cie] vanden vyandt hadde becommen/ de zelue Cartellen aen my ghescreuen ende gesonden hebbende/ dien nietteghenstaende in zoo grooten aensien ende ghenade als te vooren/ by zijne Ex[cie] altijt is ghebleuen/ immers noch ghefauoriseert/ desselfs hof ende tafel daghelijcx frequenterende/ ende daerenbouen (zoo ghesegt wordt) by zijne Ex[cie] voor der seluer vertreck/ ontrent Vlissinghen tot Ridder gheslaghen worden.

Ten anderen/ zijne Ex[cie] verreysende uyt den Haghe voer by de stadt Delff/ daer ick ten zeluen tyde vande voorsz. quetsure cranck was ligghende/ende zijnde in mynen Logemente gecommen S. Heyden/ zijnen Camerlinck/ byden heere Veltmaerschalck Pelhem/ en is my doch het minste niet ghebootschapt: Waerdeure zo ick vermoedende was zijne Ex[cie] tegens my te zijn ghealtereert ende vergramt/ hebbe door zekeren brief met Capiteyn Williams aen zijne Ex[cie] ghesonden/ ghepresenteert voor alle aenclachten ende valsche rapporten my genoechsamentlijcken te verantwoorden: waerop zoo ick gheene antwoorde ofte rescriptie conde becomen/ ben veroorsaeckt geweest andermael aen zijne Ex[cie] naer Maeslandtsluyse te zeynden Capiteyn Reid/ met brieuen van credentie/ ende de vorige presentatie/ ende bidden datzoo verre iemant ware/ die my by zyne Ex[cie] hadde beschuldicht/ de zelue ghelieuen soude my daer van te aduerteren/ met verzekeringhe van my zulcx te verantwoorden dat zijne Ex[cie] eene welgheuallen ende contentement soude gheschieden: maer is insghelijcx gheene schriftelijcke dan alleenlijcken mondelinge antwoorde daer op geuolcht/ namentlijcke/ Dat zijne Ex[cie] nieuwers van en wiste: daer by voeghende/ dat S. Eduart Noritz van my onghelijck geschiet was/ twelck my byden zeluen Capiteyn Reid voor antwoorde gerapporteert is.

Aengaende het aduys by my ghegheuen van weghen heure Ma^{toyt} ende zijne Ex^{cie} roerende de oorloghe offensiue ende defensiue / zijn myne woorden daer van hier vooren ghenouchsaem verhaelt/ende ben ouersulcx my totte selue noch ganssellicken ghedraghende.

Van mijne reyse naer de Con. Ma^{teyt} van Dennemarcken/ zijn insghelijcx de woorden niet anders dan ghelijck die hier vooren verhaelt zijn/ daer van ghevallen/ hebbende wel geseyt naer Dennemarcken te willen vertrecken (ghelijck ick noch ghesint ben te doen) maer noyt den tijdt ghenoempt/ wanneer/ ghelijckerwijs zijne Ex^{cie} naer Enghelandt te verreysen / oock dickmaels heeft voorghegheuen/ t'welck oock noch niet is ghescheedt/ ende waer naer ick nochtans niet hebbe ghewenscht. Doch ick hebbe om sekere ghewichtighe redenen eyntelijcken bedacht ende besloten gheweest dier tijdt myne reyse naer Dennemarcken te voorderen/ ten ware de zelue reyse ter begheerte ende ernstighe aenhoudinge vanden Heeren Staten hadde opgheschorst gheweest: den welcken ick uyt oprechte affectie noyt en hebbe willen weygheren/ t'ghene by henlieden van my versocht ofte begheert is/ tot dienste vanden Lande gedaen te worden. Insonderheyt hoe dat de Landen in meerder perijckel ofte gheuaer gheweest zijn/ ick den seluen altijdt weynigher hebbe connen ofte willen verlaten: Ende soude noch ganssellijcken tegens mijnen hert eñ sin zijn uyt desen Landen te scheyden / aenmerckende dat de zelue meer dan ick opt te vooren gesien hebbe/ in zoo dangereusen staet lancks zoo meer daghelijcx ghebracht worden; Namentlicken dat die gemeynte teghens den Staten hunne wettelicke Magistraten ende Ouerichеyt opgherockt/ ende alles d'een teghens d'ander tot oneenicheyt wordt ghedreuen. Oock dat veelen vreemden Oorblaesers / die sich in desen Prouincien (teghenwoordelijck totter oorloge alleenlicken contribuerende) onthouden/ ende daer inne het minste niet te verliesen hebben/zo grooten ghehoor ende credijt ghegeuen wordt. Zijnde daerenbouen altehans gheuolcht/ dat in desen ongheleghen saisoene/ zo opentlicken vanden Peys wort voortsgestelt. Welcke beyde Poincten/ als namentlick die Oneenicheydt ende den Vrede/ zijn mynes beduncken in dese teghenwoordighe coniuncture/ die principaelste middelen/streckende tot uytroeyinghe der ware Christen Religie/ ondertredinghe vanden Priuilegien/ ende dien volghens totten generalen ondergange van t'ghemeyne beste ende weluaren deser Landen.

Ende

Ende also eenighe hierop segghen ofte voorwerpen mochten/ wat ick my deser Landen hebbe te bemoeyen/ofte wat my aen den zeluen is gheleghen,/ Moeghen de seluen daer op voor antwoorde verstaen: Dat ick ouer veele jaren onder zijne Ex^cie hoo. Mem. my in dienste vanden Landen begheuen hebbende/ my jeghenwoordelicken beuinde metter Crychsvolcke zoo verre daer inne ghelaten/ dat ick in dese ghestelteniffe / sonder mijne groote schande ende oneere/ die zaecken vanden Landen niet soude connen verlaten/ende den welcken (dat Godt verhoede) zo verre qualick ghinghe/ soude in mijne particulier zo veele te verliesen hebben / als eene van mijnes ghelijcken / wie hy zy/ wesende in desen Landen niet ghebooren.

Nopende datter vermelt wordt/ als dat de Patente van zijne Ex^cie niet soude gheobediert zijn worden: Zal ick de belofte by de zelue zijne Ex^cie diesaengaende gedaen / hier onder allegeren/willende alleenlicken desen poincte voor t'eerste beantwoorden. Het is eenen yeghelick ghenouchsaem bekendt/dat ick by tijden van zijne Ex^cie hoo. Me. (ghelijck ick noch doe) ghedient hebbe als Lieutenant generael ouer Hollandt ende Zeelandt/ ghelijckerwys oock ten tijde van zijne Hoocheyt den Ertshertoghe Matthias/zijnde des Keysers broeder ende Gouuerneur generael vanden Landen/ oock by zijne Hoocheyt den Hertoge van Anjou/wesende den broeder vanden Coninck van Vranckrijck/ Hertoch van Brabandt/ ende Gelderlandt/ Graue van Vlaenderen/ etc. Eñ al ist dat heure beyde Hoocheden (als zijnde den zeluen die Priuilegien vanden Landen/ende authoriteyt van den particulieren Gouuerneurs onbekent) onderwylen eenighe Patenten op zekere steden vanden gouuernemente van zijne Ex^cie hoo. Mem. aen my hebben ghesonden / sonder bygheuouchde schrijuens vande zelue zijne Ex^cie: soo hebbe my nochtans beswaert de zelue Patenten te obedieren/ ende ouer sulcx aen heure Hoocheden de Priuilegien vanden Prouincien van Hollandt ende Zeelandt/ende de authoriteyt vanden particulieren Gouuerneurs van dien/ remonstrerende/ zijn de zelue daer van onderricht ende te vreden gheweest / vertrouwende van doen voortaen den Gouuerneurs hunnen gouuernementen/ ghelijck t'selue van allen ouden tijden is ghechiet ende onderhouden: In welcken regard ick verhope dat zijne Ex^cie ghelijck die groote Potentaten ghedaen hebben/ sal weten sich te reguleren / gheene nieuwicheden in dese Landen zal willen inbueren/ ende veel weyniger opden particulieren Gouuerneurs

sonder wettighe oorsaecke eenich misvertrouwen stellen / ofte hen heure authoriteyt ende ghenechticheyt in heuren gouuernementen begheeren te benemen.

Jck bekenne / ende is waerachtich dat die Heeren Staten aen my ghescreuen ende versocht hebben / eenighe quantiteyt poluers te laten volghen / ende dat met dier clausule / *Soo verre die gheleghentheyt der Frontieren zulcx lijden ende toelaten mochte.* Maer ick ten zeluen tijde aen hunner E. zekere vertooch doende / als dat eene merckelicke quantiteyt poluers afghegaen ende gheconsumeert was int beschieten ende innemen vanden huysen van Loon ende Boecxtel / op de tochten naer Eyndhouen ende Helmont / insghelijcx op de groote schermutsinghe by de Schantse van Enghelen / daer Haultepenne ghescoten werde / int verouerren vande zelue Schantse / die sonder beschieten sich niet woude ouergheuen / Ende voorts naerdien de vyandt met 42. vaendelen voetvolcx / ende 23. Cornetten Ruyteren omtrent Boecxtel ten zeluen tijde was ligghende / ende ouer sulcx tot verzekerheyt der stede van Heusden / het Huys ende den Weert van Hemert nootelicken ghehouden / ende met een goede aental volcx moeste bewaert worden / dat tot prouisie vanden zeluen huyse ende behouf vanden soldaten daeromtrent liggende) die des vyandts alle vren waren gewachtich) een quantiteyt poluers derwaerts moeste bestelt worden ; Hierenbouen dat de vyandt met zijne volck in Brabandt swieruende / sonder datmen verzekert was / waer hy t'hooft wel hen weynden / Jck genootsaeckt gheweest was de steden vad Heusden / Worichum / Gheertruydenberge / Willemstadt / Seuenberghen / den Clundert / ende het huys van Hedel met poluer te voorsien / waer deure de prouisie zoo zeer was ghemindert / dat ick den zeluen Heeren Staten by mijne vertooch versochte / dat hunner E. gelieuen soude eenich ander middel van poluer te vinden / aenghesien de Frontieren alsdoen / sonder de zelue in euident perijckel te stellen / daer van niet conden ofte mochten ontbloot worden : Jn zulcker voughen / dat daer mede der heeren Staten schrijuens ofte begheeren niet gheweygghert / maer alleenlicken den noodt ende gheleghentheyt der Frontieren is gheremonstreert worden. Ende hebbende de zelue heeren Staten de voorseyden redenen goedt gheuonden / ende daer deure contentement becommen / hebben een andere goede quantiteyt poluers ghesonden : ende daeromme en duncke my niet / dat ick diesaengaende van onghehoorsaemheyt can worden beschuldicht.

T'is

T'is oock tot mijnder kennisse gecommen/ hoe dat zijne Ex^cie is aengeseyt worden/ dat ick tot secours der stadt vander Sluyse/ soude gheseyt ofte belooft hebben uyt desen oorden te connen schicken 2500. Soldaten met 300. Peerden/ waerop ick wel bekenne waerachtich te zijn/ dat eenighe ghedeputeerde vanden Raede van State ghecommen zijnde tot Gheertruydenberge/ my ghevraecht hebben/ hoe veele Soldaten ick in dien oorden soude connen ontbeeren/ omme binnen den tijdt van drie weken ofte eene maendt naer Zeelant te worden ghesonden: waerop ick alleenelicken conditionaliter gheantwoordt hebbe/ Zo verre het ghedestineerde volck van Graue Willem van Nassauw/ vanden heere Generael Noritz/ ende den Ouersten Schenck middeler tijde aenquaemen/ Oock de vyandt daerentusschen in dien quartiere niet quame yet te attenteren/ Ick den voorseyden nombre van 2500. Soldaten ende 300. Peerden soude connen seynden. Eñ hoe wel gelijck genouchsaem notoir is/ de vyandt onder desen met 42. vaendelen voetvolcx eñ 23. cornetten Ruyteren tot Boecxtel was ligghende/ ende het vierendeel vanden ghedestineerde volcke uyt Ghelderlandt/ Vrieslandt ende van Wtrecht niet en was ghearriueert/ hebbe nochtans alle die Enghelsche eñ Vriesche vaendelen/ insghelijcx den Engelschen Ruyteren metten compaignien vanden Capiteynen Bax/ by my zijnde/ derwaerts ghesonden: welcke Ruyteren t'samen getelt/ sterck waren ouer die 450. Peerden/ ende de voorsz. voetknechten/ zo Enghelsche als Vriesche/ 1325. coppen: alles volghens hunne eyghene verclaringhe/ allser prouianden ofte munitien waren te ontfangen. Ende aengaende het andere volck/ t'welck hier ende daer uyt den omligghenden garnisoenen was ghelicht/ eñ hebbe t'selue zo verre niet moghen verschicken/ aengesien de vyandt zo sterck als voren tot Boecxtel bleue liggen/ Op dat in allen gheualle den Hemertschen weert niet afghenomen eñ alle andere Frontieren/ daer aen zo veele gheleghen is/ mochten bewaert worden/ hebbēde ouersulcx t'selue volck geleghert inden Hemertschen weert/ eñ wel beschanst aldaer laten blijuen/ omme inde selue plaetse/ als wesende den anderē Frontieren zeer naer gheleghen/ het volck aender handt te houden/ eñ by zo verre de vyandt eenige stadt ofte plaetse quame aen te tasten/ de zelue daer mede terstont naer den noot eñ ghelegenheyt te besetten. Daer naer en is de vyant zo haest niet vertrocken geweest/ oft en hebbe allen den Soldaten/ die ick daer toe conde bewilligen/ naer Zeelant gesondē/ zijnde my dier tijt inder waerheyt onmogelick/ allen den knechten sonder eenighe betalinghe

willich te maken/ omme zoo verre terstondt te vertrecken/ ghelijck naederhandt aende onwillichheyt ghenouchsaem gheblecken is/ alsmen t'selue volck onder t'beleyt vanden Graue van Moeurs/ omme den Duytschen Ruyteren te bejeghenen/ heeft willen ghebruycken.

Ende dunckt my (onder correctie) dat zo verre men ten seluen tijde eene zo schoone occasie van hooghe water waergenomen/ ende het gantsche volck t'samenderhande voor Shertoghenbossche hadde willen ghebruycken/ de vyandt entweder de stadt vander Sluyse ofte den Bossche souden hebben moeten verlaten. Ende ontwyffelijcken/ zoo verre alleen het ghedestineerde volck uyt Ghelderlandt/ Vrieslandt/ ende van Vtrecht by my ghecõmen waere/ men souden euenwel deur die bequame gheleghentheyt des waters/ ende ouermidts den grooten honghers noot dier tijdt binnen de zelue stadt zijnde/ yet vruchtbaerlijcx hebben connen uytrechten/ ghelijckerwys men heeft moghen speuren aen het weynich volck by my gheweest/ als zijnde niet stercker dan achthien hondert Soldaten (ouermidts ick ten zeluen daghe eene andere passagie met duysent knechten hadde moeten besetten) niet beschanst/ maer alleenlicken in eene waghebortche besloten/ wat Haultepenne daerop heeft connen ghewinnen/ die hoe wel met zijnen volcke onghelijck stercker was/ als ick daerontrent/ nochtans die Schanse van Enghelen/ sonder die te ontsetten/ heeft moeten laten verloren gaen. Maer ick hebbe een groote vermoeden ende houde voor zekere/ dat eenighe gheesten (ghelijck ick verstaen hebbe dat zy sich opentlijck hebben beroemt) tot mijnder spijt verhindert hebben/ dat het voorsz. volck by my niet is gecommen/ op dat ick metten zeluen den Landen gheenen dienste doen/ oft eenighe eere soude behalen/ ghelijck ghenoech een Capiteyn Cleerhagen hem heeft ontdeckt ende laten verluyden/ aen zekeren gheloofweerdigen persoon/ die my t'selue gherapporteert ende by eede heeft verclaert/ byden zeluen Cleerhaghen binnen Wtrecht/ uyt zijnen logiment tot zijnen metgesellen ghegaen/ ende wederom thuys comende/ ghesyet te zijn/ datter ghenouch in was versien/ dat ick aldaer niet uytrechten souden. Wyt dese ende dierghelijcke dinghen can een jeghelijck oordeelen/ wat zulcke gheesten voor goede Patriotten zijn/ ende hoe zeer byden zeluen het welvaren vanden Landen wordt ghesocht ofte behertight.

My en can hierenbouen niet vreemders te vooren commen/

dan

dan dat ouer my van weghen eenighe inobedientie gheclaecht wordt/ naedemael ick noyt inden eede/ noch dienste van heure Mateyt van Enghelandt/ ofte van zijne Excie gheweest ben: ende dat des niettegenstaende eenen yeghelijcken ghenoechsaem bekent is/ met wat oprechte ende onderdanighe affectie tot heure Mateyt ick van aenbeghinne altijdt ghetracht hebbe te bevlytighen t'ghene/ daer mede ick selue heure Mateyt allen onderdaenichsten dienst naer myne vermoghen soude connen bewysen/ ghelijckmen heeft moghen zien ten tyde dat die steden vanden Brielle/ Vlissinghen/ metten Casteele van Rammekens sonder eenighe oppositie ofte swaricheyt vanden Crychsuolcke daer inne ligghende zoo goetwillichlijcke in hande van heure Mateyt/ volghens de resolutie vanden heeren Staten door myne toedoen zijn ghestelt ende gheleuert worden/ ende niet teghenstaende dat ten zeluer tijde veel quade gheesten arbeydende waren/ omme den garnisoenen daer inne wesende/ te induceren/ datse niet uyt trecken souden/ ten ware datse van hunne langhe ghetrouwe diensten ende achterwesen van dien/ alvooren contentement souden hebben becomen: Ende ick en soude oock noch voor zo veele my moghelijck ware/ niet onderlaten heure Mateyt allen onderdaenichsten dienst te bewysen/ ende my daer inne te bevlytighen/ als den zeluen eenichssints soude moghen aggreabel zijn.

Aengaende zijne Excie/ en wete niet wat gehoorsaemheyt ick de zelue meer soude hebbē connen bethoonē: Want onaengesien dat ick als vooren/ niemandt dan alleenlijcken den Roomschen rijcke ben onderworpen/ ende zijne Excie met gheenen bloede ofte anderssints verwant/ maer onbekendt gheweest ben/ hebbe de zelue t'zijner aencoemste in desen Landē alle en zoodanige obedientie datelijcken bewesen/ als oft ick tot zijnen dienste by eede verplicht gheweest ware/ hebbende die stadt Berghen opten Zoom (hoe wel de zelue inden tractate met heure Mateyt aengegaen niet was begrepen/ ende de Soldaten daer inne wesende ter causen van hunne langdurighe diensten/ eene merckelijcke somme aenden Landen ten achteren waren) zijne Excie sonder eenighe swaricheyt doen in handen stellen/ ende alle dat Crychsvolck/ sonder afrekeninge/ contentement ofte verzekerheyt vandien te hebben/ alleenlijcken met woorden/ Dat hen zulcx by zijne Excie is belooft gheweest/ onder zijnen eed ende ghehoorsaemheyt ghebracht.

Sonderlinghen voor mijnen persoone/ hebbe ick altijt zijne

Excie

Ex^cie ghevolcht/ ende ghelijck voorsept is/ niet anders dan oft ick in der zeluer dienste gheweest ware/ geobedieert/ eñ alle eere bewesen/ hebbende inde ontsettinghe der stadt Graue/ voor de schantsen van Nieumeghen ende Berexhooft / my altijdt goetwillichlijcken laten gebruycken. Oock voor de stadt Doesborch daermen den storm doen soude/ ende voor de schantse van Zutphen/daer ick doodtelicken ben ghequetst worden. Ende dat bouen desen sonderlinghen meer is/ hebbe alle het Crychsuolck datmen op de frontieren heeft connen ontbeeren/int legher ghebracht/ ende het selue niet anders dan oft het betaelt gheweest ware/ zijne Ex^cie voor soo veele in my gheweest is / tot dienste vanden Landen doen ghehoorsamen/ ende voor mynen persoone met groote moeyten ende arbeydt ghelijck een simpele soldaet/ zulcx gheobedieert/dat ick voorwaer niet wiste ofte weten soude meerdere obedientie te hebben connen bewysen. Ick bekenne wel dat zyne Ex^cie my meerder commandement heeft aengheboden/ dan ick soude hebben weten te bedienen ofte verantwoorden/ te weten het Lieutenantschap generael ouer allen den Crijchsuolcke van wat natie die waren/ ende oock in allen den vereenichden prouincien : maer referere my diesaengaende op de excusen/ by my ten seluen tyde aen zijne Ex^cie ouergeleuert. Waer van myn genadichste Heere den Cheurvorst van Coelen/ ende M. Pauwels Buys/ die inde zelue zaecken by zyne Ex^cie zyn gheemployeert gheweest/ goede kennisse zyn hebbende.

Maer indien men die obedientie misselijcken anders soude willen interpreteren/ als ghenomen/ dat door quaden raede : eyghene opinie/ ofte andersints eenighe commandementen uytginghen/ die tegens den rechten ende priuilegien vanden Landen/ tot nadeele des vaderlants / verclepnighe vanden particulieren Gouuerneurs/ preiudicie vanden steden ofte garnisoenen vandien souden moghen strecken/ waer inne de obedientie sonder eenighe redenen ter contrarien t'aenhooren / soude moeten worden gheobserueert ende alsoo achteruolcht/ het ghemeene spreeckwoort/ *sic volo, sic iubeo*: Leeren de exempelen van wylen den Hertoghe van Alue : wat deur diergheliicke zaecken is gheuolcht. Welcke hoe wel by den Coninck van Spaegnien als Gouuerneur generael ouer allen desen Landen was gestelt/ veele steden ende stercken met zijne garnisoenen hadde beset/ ende daerenbouen met eene groote macht van Crychsuolcke was voorsien/ En hebben nochtans de Staten vanden Landen niet als slauen willen gheregeert worden/ hebbende alle alsulcke

onrechti-

onrechtighe eñ gheweldighe commandementen tegens hunnen weluaren strydende/ met goeden raedt vanden ghenen die den prouincien ghetrouwe waren/ ende het heure daer inne hadden te verliesen/ zoo deur woghen ende naer rijpe deliberatie zoo bestelept/ als zy tot Godes dienste/ behoudinghe van heure gherechticheden ende vryheden oorbaerlicxste beuonden: Nemende derhaluen de wapenen inder handt / omme den Spaignaerden te wederstaen/ daer inne zy tot deser vre zijn continuerẽde. Sulcx dat grootelijcken te beduchten staet/ daer zoo menich duysent eerlijcke luyden omme de vryheyt deser landẽ te behouden/ zijn ghestruyckelt/ zoo excessiue sommen van ghelde omme teghens den Coninck van Spaegnien te oorloghen/ te wegen gebracht/ ende omme daer inne te continueren noch van daghe tot daghe ende hoe lancx hoe meer gefurneert wordẽ/ Dat het nu zeere beswaerlijcken zijn soude zoodanighe ongheboorde commandementen in dese Landen (sonder upterste ruyne der zeluer) te willen ghebruycken ende doen obedieren.

Jck wensche van herten ende bidde Godt / dat hy in dese ieghenwoordighe gheleghentheyt des tijts/ my ende allen anderen die van desen Landen eenighe eere ende weldaden hebben ontfanghen / ende daer doore tot staet ende authoriteyt zijn ghecommen/ int herte wolde doen beiegenen / ende ons zeluen wel laten ordeelen / oft de Landen schuldich ende verobligeert gheweest zijn ons met dergheliicke weldaden te vereeren: Oick oft de zelue by erffenisse van onsen ouders/ oft van weghen onse ghetrouwe diensten ons zijn toecomende: oft dat wy door eenighe andere particuliere affectie daer toe gheraecken. Eñ voirts dat Godt ter contrarien onse gemoet daer hen dirigeren wolde/ dat wy de ontfanghene weldaden vanden Landen/ tegens den zeluen met behoorlijcke dancbaerheyt wederomme mochten vergheldẽn.

Nopende t'ghene inden voorsz Articule van zijne Ex^cie Remonstrancie wyders geseyt wordt / als dat ick niet sunderlincx teghens zijne Ex^cie en hadde weten by te brenghen/ dan alleenlijcken zekere pretens Rapport van eenen Danckaert / referere my deshaluen opde naeruolgende poincten/ hier alleenlijcken by voeghende/ dat de voorsz. Danckaert / de woorden vanden zeluen Articule / *Datmen deur slinke ende onbehoorlijcke middelen, hem hadde voor de waerheyt willen doen bekennen, wes de Graue van Hohenloe, hem dede voorhouden*; by sekere zijne gheschrift in forme van Re-

C quest

queste aen my nu onlancx overghegheven / expresselijcken verclaert onwaerachtich te zijn / ghelijck uyt de Copie desselfs gheschrifts hier naer by gheuoecht / ende ghenoteert mette letter A een yeghelijck heeft te vernemen.

Eerstelijcken naer de comste van zijne Excie in dese Landen / aleer de zelue byden heeren generalen Staten tot Gouuerneur generael deser Landen is ghemaeckt ende gheaccepteert worden / besorghende dat omme het ghemeyne Crychsuolck (sonder den seluen eenich contentement vā heure voorgaende diensten ende groote achterwesen van dien te gheuen) onder eenen nieuwen eedt te brenghen / diuersche swaricheden souden ontstaen / heeft aen my versocht het voorsz. Crychsuolck tottē nieuwen eedt te willen induceren / op conditie ende met beloften die ick van weghen zijne Excie doen soude / dat de zelue henlieden tot heure afrekeninge ende volcommen contentement van dien wilde verhelpen / henlieden oock tracteren eñ vertrouwen / ghelijck zijne Excie hoo. M. ghedaen hadde. Om t'welck te weghe te brenghen / en heeft aen mijnen debuoir / ende neersticheyt niet ontbroken / als hebbende naer groote moeyten / ende oppositien / den Crychsuolcke opde voorsz. conditien ten laetsten tot het presteren vanden eede ghebracht.

Ende zoo ick my daer beneffens teghens den seluen Crychsuolcke reciproquelijcken hebbe moeten verbinden / hen in alle voorvallende swaricheden te willen assisteren ende voor te staen: Soo is dien niet teghenstaende gebeurt dat zijne Excie het Regiment van wylen den Coronel Haultain staende onder mijnen ghebiet / ende daerop (aleer zijne Excie inden Landen ghecomen is) eenighe andere vertroost waren / heeft ghegeuen aenden heere Philippe Sidnei / sonder dat ick daer van die minste aduertentie ghehadt hebbe: T'welck ter kennisse gecomen zijnde vanden ghemeene Coronellen / Ritmeesteren ende Capiteynen / hebben eensamentlijcken zekere Requeste / (daer van de Copie hier achter ghenoteert mette letter B is by gheuóecht) aen my ghepresenteert / my by de zelue vermanende mijner voorgaende toesegghinge / met bidden ende versoeck / zoodanighe nieuwicheden daer deure zy lieden soudē verachtert worden / zijne Excie te willen remonstreren / op dat de zelue ghelieuen soude in conformiteyt van zijne beloften / henlieden opden voet by tyde van zijne Excie hoogher M. gebruyckt / te tracteren: Namentlijcken dat elcke Natie onder de zijne soude gheaduanceert worden / ende naer

de naer

de naer jeders qualiteyt ofte verdiensten/ als een Sergeant tot Vaendrich/ Lieutenant tot Capiteyn/ Capiteyn tot overste Lieutenant/ eñ de zelve tot Coronel alleynsliens mochten ghepromoveert worden/ op dat elcke natie om over de zijne te commanderen ghestelt worde/ ende zijne Ex^cie de costume ofte ghebruyck der Hooghe ende Nederlansche Natie mochte bekent worden. Ende ick de zelve Requeste aen my overghegeven/ terstont wederomme presenterende/ verhoepte daer mede zijne Ex^cie eene sonderlinghe welgheuallen te doen. Daer ter contrarien/ niet tegenstaende de zelve Requeste zeer demoedelicken was ghecoucheert/ my t'selue niet alleenlicken zeer qualicken eñ grammelicker wyse is afghenomen worden/ maer oock de zelve tot mijne belastinghe opt archste heeft willen interpreteren.

Ende naer dien ick altijt gesien hebbe/ dat alle Requesten/ op goede redenen ghefundeert/ ende met behoorlicke reverentie ingestelt zijnde/ alle Potentaten moghen worden overghegeven/ ende dat het Vertooch van desen Crychsvolcke (dat op de toesegghinghe van zijne Ex^cie / in dessels eedt ende obedientie sich zoo ghewillichlicken heeft begheven) voor het eerste beghinsel zoo qualicken verstaen ende afghenomen wordt/ ware wel te bevreesen/ dat veele ongheruste geesten/ dier (Godt betert) meer als te vele sich huydens daechs by groote heeren laeten vinden/ onderstaen souden het Nederlantsche Crychsvolck in meerdere ongunste te brenghen: Waer deure soude moghen volghen/ dat zy uyt alle garnisoenen ghenomen/ ende in oorden ende plaetsen souden ghesonden worden/ daer de zelve entweder door hongers noot souden moeten verloopen/ vande boeren verdreuen ende gheslaghen/ ofte aldaer de facto ghecasseert worden: gelijck veelen ouden Capiteynen is wedervaren/ die sonder afrekeninghe oft eenich contentement ter werelt/ schandelicken gecasseert zijnde/ voor hunne ghetrouwe diensten totten bedelsack ende uyterste armoede zijn ghecomen. By manieren zo het resterende Crychsvolck van desen Landen in zulcker voeghen ghetracteert worde/ t'selue met goede redenen niemanden dan my tot mijner grooter oneere soude zijn ghewetén worden/ overmidts ick de zelve totten nieuwen eedt eñ obedientie deur de voorseyde schoone presentatie ghebracht hadde. Ende ick en soude niet ghewetén hebben hoe t'selue by jemanden te verantwoorden.

Het is menighen bekendt/ dat terstont nae de afsyuicheyt van zijne Ex^cie. hoo. Mem. de garnisoenen my wederomme byden

heeren Staten zijn beuolen ende vertrout worden / zijnde van der zeluer ende Landen weghen in het Lieutenantschap (gelijck ick t'selue by tyden vande zelue zijne Ex[cie] bedient hadde) altijdt gecontinueert. Insgelijcx dat aleer zijne Ex[cie] van Leycester tot Gouuerneur van dese Landen gemaeckt was / zijne Ex[cie] Graue Maurits (ghelijck vooren eensdeels verhaelt is) als Gouuerneur ouer Hollandt / Zeelandt / ende Westvrieslandt is gheaccepteert gheweest / hebbende met voorweten ende begheeren vanden heeren Staten / my tot zijnen Lieutenant versocht ende aenghenomen / oock de steden (ghelijck zijne heere Vader gedaen hadde) my beuolen ende vertrout. Ende hoe wel ick altijt voor zeker hielde / dat zijne Ex[cie] / sonder eenighe schelmstuck ofte andere delicten van my te weten / het zelue cōmandement met gheene recht ofte redene my soude hebben connen benemen / sonderlinghen zoo ick der zeluer gunste altijt ghesocht / ende alle twist ende misuerstanden gaerne hadde sien verhoet / Soo hebbe nochtans altijt ghevreest / van weghen de quade ongheruste geesten / dat de zelue als trachtende niet anders dan tot oneenicheyt / zijne Ex[cie] souden geinduceert hebben / den Nederlantsche garnisoenen als vooren / uyt den Frontieren te lichten / ende also practizeren / dat deur weygheringhe van Patente eenich misverstant soude ontstaen. Omme alle t'welck te verhoeden / hebbe noodich gheacht zulcx met alle beleefthеyt voor te commen.

Ende hebbende ouersulcx zijne Cheurf. Gen. van Coelen opt onderdanichste versocht / Dat de selue ghelieuen soude my die ghenade te bewysen / eñ zyne Ex[cie] van mijnen t'weghen dienstlijck voor te houden / dat de selue bedenckende / met wat vlijt ick den Crychsvolcke sonder afrekeninghe ende contentement alsvooren / inder zeluer eede ende obedientie hebbe ghebracht / midtsgaders de langduerighe ghetrouwe diensten by my metten zeluen Crychsvolcke den Landen bewesen / ghelijck zyne Ex[cie] ontwyffelicken wel was ter ooren ghecommen / hoe t'selue volck in diuersche beleghcringhen / als binnen Haerlem / Alcmaer / Maestricht / Oudewater / Bommene / ende meer andere plaetsen sich zo eerlicken ende vromelicken hebben ghedraghen / dat ouersulcx zyne Ex[cie] zulcke garnisoenen / als ick daerby ghespecificeert hadde / ende als frontieren voor den vyandt waren gheleghen / my ende het Nederlantsche Crychsvolcke zoo wilde laten besetten ende vertrouwen / ende egeene compaignien met Patenten te willen laten uyttrecken oft veranderen / maer my te vooren daer van te verwittighen / ende daerop eerstelick te

aenhooren

aenhooren/ met verfekeringhe/ dat wy de zelue zyne Ex^cie ende den Landen zoo goeden ghetrouwen dienste souden doen / als eenighe andere garnisoenen (wie het waren) souden connen doen: Versouckende dat zyne Ex^cie ghelieuen soude daer van schriftelijcke Acte te verleenen. Maer de zelue sich daerinne beswaert houdende/dede my deur zyne Cheurf. Gen.aenfegghen/ Zoo verre ick met zyne toesegghinghe in bywesen van zyne Cheurf. Gen. wilde te vreden zyn/ de zelue zyne Ex^cie wel gheneycht was mijne versouck te accorderen. Waer op ick alsdoen voor antwoorde gaf/ Dat eenes Heeren oft Princē woordt ende belofte / my zo veele was als zyne brief ende zeghel. Welcken achtervolghende binnen den Haghen in zyne Ex^cie Camere / de zelue zyne Ex^cie in bywesen van zyne Cheurf. Gen. als ghetuyghe / my beloofde/ ende toeseyde met hooghe ende ernstighe woorden/ tot confirmatie vanden zeluen met eene handt op zyne borste cloppende/ Dat hy sulcke garnisoenen sonder mijne aduys nimmermeer en soude veranderen/ my de selue zoo vertrouwen ende beseth laten soude/ ghelijck die gheweest zyn by tijden van zyne Ex^cie Hoogh: Mem: Ende des was ick sonder eenighe voirdere achterdencken zyne Ex^cie opt dienstelicxste bedanckende. Maer is verre buyten mijne ghedachten ende vertrouwen my naemaels wederuaren.

Want zynde de stadt Graue byden vyandt verouert/ende de Heere van Hemert geuanckelick bewaert int legher / t'welcke alsdoen/ zoo het van Nieumeghen ghecomen was/ ten deele inden Bommelretweert was liggende/ Soo was zyne Ex^cie ten zeluen tijde binnen Bommel(wesende eene vanden plaetsen ofte garnisoenen die belooft waren dat onder mijne ghebiet souden worden ghelaten)my ordonnerende te vertrecken naer Rossum/ alwaer de Coronellen ende Capiteynen vergadert waren / om ouer den Heere van Hemert eenen rechtdach te houden. Middeler tijde zoo is gebeurt/ dat de Magistraet der voorseyde stadt Bommel/onder andere heure propoſten/zyne Ex^cie gheclaecht hebben / ouer die quade betalinge vanden garnisoenen daer inde stadt wesende/ ende ouer sulcx ghebeden/ dat de zelue die goede handt soude willen aenhouden/ op datse beter mochten betaelt worden. Waerop zyne Ex^cie gheantwoordt heeft/ Wat den zeluen garnisoenen belanghde / hy daer van niet en wiste te sprezeken/ dan wilden zy eenighe compaignien Engelschen innem en/ hy henlieden voor de betalinghe der zeluer wel verzekeren / en de daerbeneffens eenen Gouuerneur stellen woude / die ettelicke

 duysent

duysent ponden sterlincx soude hebben te verteren: alles gelijck t'selue by ghenouchsame Attestatie can blijcken. Ende hoe wel ick alsdoen binnen Bommel oock ben gheweest/ ende de voorseyden plaetse van Rossum/ niet verre van daer wesende/ ten zeluen daghe wederomme binnen de stadt ben gecommen/ heeft nochtans zijne Ex^cie vande voorseyden propósten teghens my int minste niet vermaent.

Bouen desen zijne Ex^cie wesende gheresolueert mette zaecken vanden Heere van Hemert voorts te varen/ heeft belast dat het Recht tot Wtrecht soude worden ghehouden / ende slaende voor zijne borste/ seyde / Dat zo verre het die beste van Enghelandt ware die derghelijcker fauten hadde gedaen/ hy daer ouer iusticie soude laten gheschieden. Jck sonder eenighe weygheringhe zijne Ex^cie begheerte achteruolghende / ben mede tot Wtrecht ghecommen / ende niet teghenstaende de Heere van Hemert my zoo lief was als eene van mijne besten verwanten / daer ouer Recht helpen besitten. Ende al ist dat deur verscheyden ghetuyghenissen daerop ghehoort/ genouchsaem beuonden worde/ dat de stadt Graue deur geene verraderije ofte correspondentie in syandts handen is ghecommen / maer meer deur ionckheyt ende oneruarentheyt int feyt vander oorloghe verloren: So is doch de sententie ghelijckewel daer ouergheсproken/ ende de ghenade aen zijne Ex^cie ghestelt. Ende de Heere van Hemert presenterende teghens de vyanden van heure Ma^teyt in dese Landen ofte elders/ op zijne eyghene costen zo veel jaren te dienen als hem soude worden gheordineert/ omme middeler tijde met goede daden zijne fauten wederomme te ouerwinnen/ en hebben nochtans de zelue presentatie ende andere voorbidden niet connen gehelpen. T'welcke my vastelicken dede verhopen naer dien ouer den zeluen Heere van Hemert/ wesende eene vanden principaelen gheslachten vanden Landen/ zoo strenghe executie was ghevolcht/ dat sonder eenighe conniuencie alle natien in dier voughen souden worden ghetracteert. Tis t'sedert ghebeurt dat ick by middele van eene embusquade ghemaeckt voor de stadt Breda / de compaignie Rupteren van Camillo de Monte gheslaghen ende ghedeualizeert zijnde / onder anderen daer van gheuanghen becommen hebbe eenen Enghelschen Capiteyn / ghenaempt Weltz / de welcke met zijne compaignie binnen Aelst was ligghende / als die zelue stadt deur hunne verraderije den vyandt worde ouergheleuert/ hebbende t'sedert by den vyandt altijt ghedient ende ghebleuen. Ende zo

ick

ick daer naer den seluen Capiteyn aen zyne Ex^{cie} hebbe ghesonden/ van meyninghe dat de zelue daer mede eene welghevallen soude gheschieden / overmidts de ghemeynte daer deur soude hebben connen speuren/ dat hy niet alleenlijcken den Nederlanders/ maer oock zijne eyghene natie des verdient hebbende/ begheerde te straffen: Is nochtans de zelue Capiteyn by zijne Ex^{cie} in zulcken credijt ghecommen/ dat ick hem voor Zutphen aende zyde van zijne Ex^{cie} tot meermalen hebbe sien ryden ende familiarlijcken communiceren/ my daer inne bedroevende/ ende beduchtende / dat vanden zeluen Capiteyne zyne Ex^{cie} eenich quaet ofte ongheluck soude mogen gebeuren/ ende is oock naemaels onder zijne Ex^{cie} compaignie worden onderhouden. Van ghelijcken heeftmen oock ghesien aen Jorck / die wesende een over ende weder overlooper / van ende totten vyandt / niet alleenlicken gheadmitteert is gheweest inden Crychsraedt / maer oock ghedenomineert ghewetst tot Sergeant maior de la bataille/ ende daerenboven ghestelt tot Gouverneur over die Veluwe ende de Schantse voor Zutphen / aen welcken quaertiere den Landen zo merckelijck is gheleghen. Ende zynde also dese persoonen in plaetse van tot exemple van anderen gestraft te worden/ noch grootelijcken ghebeneficieert/ Is zeer te besorghen/ ia ghenoechsaem te mercken/ dat de Nederlantsche natie in groote diffidentie ende wantrouwen ghebracht zy.

Soo ick voor zekeren tijdt tot Wtrecht was/ is onder anderen propositen voorgecommen/ dat zijne Ex^{cie} seyde te bevreesen ware/ dat de steden daer inne Nederlanders ligghende zijn / gelijck de stadt Grave souden varen ofte verloren worden. Waerop by my gheantwoordt worde / niet goet te zouden zyn / dat overmits het verlies van eene stadt/ de geheele natie voor schelmen soude moeten ghehouden worden/ ende zo verre zijne Ex^{cie} eenighe wiste die voor sulcx gheestimeert ofte ghekent waren/ hy de selue tot spieghele van anderen soude doen straffen. Vyt dese mijne antwoorde heeft zijne Ex^{cie} willen nemen ofte verstaen / als dat ick soude begheert hebben andere garnisoenen binnen Heusden te legghen / ende heeft over sulcx daer ick noch binnen Wtrecht was / ende sonder het minste my daer van te segghen/ vier compaignien Enghelschen: welcke (hoe wel vuyt het legher voor Nyeumeghen ghecommen) noch sterck waren acht hondert mannen/ naer Heusden stracx ghesonden/ vermeynende met hunne Patente daer binnen te gheraecken. Ende ick zynde daer van gheadverteert / hebbe my daer inne beswaerdt

vindende

vindende/ vernoucht bijden heere Philippe Sidnei / ende metten zeluen voorts bij zijne Ex[cie] ghegaen / de welcke verclaerde t'selue maer een misuerstandt te zijn/ ende dat hy de zelue vier vaendelen wilde schicken naer Berghen opten Zoom: T'welck ick aenden ouersten Jselsteyn geschreuen hebbende / is hem ondertusschẽ by zijne Ex[cie] terstont wederõme / eñ ten tweedẽmale ernstelijcken belast/ de zelue compaignien sonder eenighe voordere refuz ofte swaricheyt binnen der stadt te ontfangen : Waer op zoo de zelue ouerste Jselsteyn in zijne weygeringe persisteerden/ heeft zijne Ex[cie] hem by brieuen ontboden eenighe zaecken met hem te moeten communiceren/ ende dat hy tot dien eynde sich binnen Vtrecht soude veruoeghen/ in meyninghe hem daer ghecommen zijnde/ terstont inder gheuanghenisse te doen verzekeren ende laten sitten/ ghelijck de zelue heere Philippe Sidnei naerderhandt tot Geertruydenberge ghecomen zijnde/ den voorsz. Jselsteyn by my met meer anderen aende tafel sittende/ vrymoedelijcken heeft verclaert.

Van gelijcken heeft zijne Ex[cie] naer Worchum (wesende mede eene vande ghespecificeerde garnisoenen) eene compaignie Engelsche ghesckickt/ sonder my daer van eenighe aduertencie te doen: Alles verre van t'ghundt de zelue zijne Ex[cie] my te voiren hadde toegheseyt/ als bouen verhaelt is.

Het is ghenoechsaem notoor/ dat ick een merckelijcke somme ghelts/ sondtr noch andere oncosten te ontsien / hebbe aenghewendt omme mijne compaignie Ruyterẽ wel te rustẽ/ verstercken/ ende mette zelue int legher voor Doesborch comende / den Landen ende zijne Ex[cie] des te beteren dienste te bewysen/ ghelijck de zelue aldaer in goede ordre ende meerdere ghetale / dan eene compaignie int legher was/ aenghecomen zijnde/ by zijne Ex[cie] continuelijcken is gebruyckt ende uytghesonden geweest/ omme eenighe gheuanghenen vanden vyandt oft andersfints van desselfs gheleghentheyt condtschappe te becommen: Waer deure den vyant grooten afbreuck geschieden/ ende ick het verlies vanden peerden ende andere schaden van mijne cõpaignie hadde te lijden. Desen niet teghenstaende/ ende hoe wel veel eer behoorden my daer vooren eenige recompence te hebben laten ghenieten/ Soo is nochtans middeler tyde ick tot Deuenter ghewont ende cranck was ligghende/ ghebeurt/ dat zijne Ex[cie] aenden Lieutenant van mijne compaignie heeft gesonden/ hem presenterende commissie te willen verleenen/ om zelfs eene com-

paignie

paignie Ruyters te richten / hem daerbeneffens zekere somme gelts met een goede quartier ofte loopplaetse aenbiedende/ oock hem een Acte te willen mede deylen/ uyt crachte vande welcke/ hy allen Schotten die hy soude weten te becommen/ uyt andere compaignien soude moghen wech nemen. Waerop de voorsz. myne Lieutenant ten eersten antwoordende/ zijne Exc^cie van zodanighe presentatie heeft laten bedancken/ seggende Dat hy inde swacke ghesteltenisse/ zoo ick tot Deventer als vooren was ligghende/ my zulcken onghelijck niet soude connen doen/ ende veel weynigher vergheten die weldaden die ick hem gheduerende zijne gheuanckenisse binnen Shertoghenbossche hadde bewesen: segghende daerenbouen/ zoo verre hy sulcke presentatie van zijne Exc^cie aenueerde / dat onder myne compaignie een goede aental Schotten waren / die ick eensdeels met wapenen ende anderssints tot myne groote costen hadde versien/ ende dat hy de zelue Schotten vermogens die Acte wech nemēde/ myne compaignie daer deure zoo zeere soude gheswackt worden/ datse voorts pericliteren soude van geheelijcken te scheyden ende te verloopen. Niet teghenstaende alle welcke excusen/ noch heftigher daerop is aengehouden/ met veel meer presentatien: onder anderen hem seggēde/ dat het beter ende roemelijcker was zelfs meester/ dan knecht te zijn. Dan is de zelue myne Lieutenant in zijne woorden bestandich ende ghetrouw ghebleuen.

Middeler tyde ick tot Deventer ouermidts myne quetsure cranck liggende/ hebbe mynen Chirurgijn M. Adriaen vanden Spieghele/ naer Arnhem byden heere Philippe Sidnei aldaer oock gheschoten ligghende/ ghesonden/ ende hem belast/ dat hoe wel ick oock verwondt was / hy nochtans vanden zeluen heere Sidnei niet soude wijcken: Inder voegen dat myne quetsure ondertusschen zoo versuymt worde / datter niet alleenlijcken het vier metten cancker ingecomen/ maer daerenbouē eene sware cortse toegheslaghen/ ende ick daer deure zoo ghedebiliteert was/ dat ick den zeluen brief niet conde onderteeckenen / daer mede ick den voorsz Chirurgijn was ontbiedēde/ Dat (zoo verre des heeren Sidnei dispositie zulcx lyden conde) hy sich wederomme by my soude begeuen: Maer hebbe den zeluen brieff doen onderteeckenen by eenen van mijnen Edellundē genaemt Boshuysen. Soo haest nu zijne Exc^cie gehoort hadde / dat de zelue M. Adriaen om my te cureren/ was te rugghe ghecomen/ niet teghenstaende dat by den heere Sidnei Doctoren ende Chirurgijnen ghenoech waren ghebleuen / oock voor desselffs

D vertrecks

vertreck van Arnhem/ onder henlieden ordre ghestelt was / dat
inde drye eerst comende daghen gheene veranderinge van ver-
binden en soude gheschieden/ ende dien volghende de zelue M.
Adriaen aldaer middelertyde niet conde versuymen : Soo heeft
zijne Ex^{cie} eenen Edelman aen my gesonden/ ten eynde ick my-
nen Chirurgijn/ (de t'sedert zijne wedercomste geene vier uren
by my stil gheweest hadde) wederomme naer Arnhem soude
seynden. Waer upt wel was te speuren/ hoe aenghenaem myne
ghesontheyt was / daer mijnen eyghenen Chirurgijn my inde
swarekrenckte niet conde vergundt worden. Ende nochtans
om zijne Ex^{cie} daer inne te belieuen/hebbe mijne indispositie en-
de pericle mynes leuens niet aensiende/ den zeluen M. Adriaen
in poste wederom naer Arnhem ghesonden / ende daerenbouen
hoe wel een jeghelijck aende behoudenisse mynes leuens wan-
hoepten/ hem moetende volghen / my met eene Rosbaer doen
naervueren.

Van ghelijcken/ zoo ick my ganssselijcken op zijne Ex^{cie} altijt
was verlatende/ ende dien volghens alle entreprinsen zoo my
bewust waren/ aende zelue hebbe gheopenbaert/ Soo heeftmen
naderhandt ghetracht eenighe der zeluer (zoo verre daer middel
toe gheweest ware) int werck te stellen / ende mijner daer inne
gheheelijcken te vergheten/ ghelijck op zekere plaetse tot voor-
deringe vanden zeluen aenslach / inde kercke opden stoel opent-
lijcken te bidden alreede was beuolen.

Daer naer verstaen hebbende dat zijne Ex^{cie} van meyninghe
was wederomme naer Enghelandt te vertrecken / en conde
ouermidts die sonderlinghe affectie die ick de zelue was toedra-
ghende niet langher tot Arnhem vertoeuen / ende hebbe ouer-
sulcx/ niet teghenstaende de Doctoren het reysen verboden/ my
naer Delff laten vueren/ om zijne Ex^{cie} de handen te commen
cussen. Ende al ist dat zijne Ex^{cie} by zekere zijne schryuens (daer
inne de zelue sich ontschuldicht vande vier compaignien Engel-
schē/ die als vooren verhaelt is/ met patente naer Heusdē waren
gesondē) my de voorsz. stadt van Heusden ten zeluen tyde heeft
beuolen/ met verclaringhe sich daer mede niet wyders te willen
bemoeyen: Soo heeft zijne Ex^{cie} den Ouersten Iselsteyn nader-
handt by hem ontboden/ende den zeluen expresselicken belast/
dat hy mette vier compaignien vande vyf/ dier alsdoen binnen
Heusden naer waren ligghende/sonder eenich dilay upt trecken
soude naer Vrieslandt/ende egeene Patente voortaen meer obe-
dieren

dieren soude/ hy en saghe dan die eyghene handt van zijne Ex^cie ofte die van zijnen Raede. Waerop die Overste Isselstein antwoordende/ Dat de zelve stadt met eene compaignie niet conde bewaert worden/ werde hem andermael geordineert te vertrecken/ ende dat daer inne alreede was versien. Ende hoe wel den Haghe zoo verre van Delft niet en is gheleghen/ en mochte my ten zelven male zoo veele eeren niet ghebeuren/ dat ick daer van hadde moghen zijn verwitticht.

Alle t'welck by my tot geenen anderen eynde wordt verhaelt/ dan op dat een ieghelijck zal moghen oordeelen/ oft zijne Ex^cie oyt wettelijcke oorsaecke van my ghegheuen is/ omme my van mijnen ondienste ofte onghehoorsaemheyt eenichssints te beschuldigen/ dan oft ick meerder redene hebbe mijn vã zijne Ex^cie quade gratie ende ongunste tot mijnwaerts te beclaghen.

Want bouen dien dat ick oueral by zyne Ex^cie ben ghehouden ende ghetracteert inder manieren als bouen verhaelt is/ en is niet alleenlijcken tot mijne verkleyninge/ maer oock tot grooten onruste ende oneenicheyt/ zo onder t'Crijchsvolck als onder den ghemeynten ende inghesetenen vanden landen/ zeer vreemdelick ghehandelt gheweest/ onder het pretext van t'gouuernement van zyne Ex^cie. Zulcx is kennelick dat ick het Lieutenantschap generael niet alleenlijcken by commissie van zyne Ex^cie hoo: Mem: in zynen leuen bedient hebbe/ maer oock byden Heeren Staten daertoe ben versocht ende aenghenomen gheweest/ gelijckerwys naerde afflijuicheyt van zyne Ex^cie de zelue Heeren Staten niet alleenlicken aen my begheert hebben daer inne te willen continueren: maer selfs met solemnele Acte my daer inne gecontinueert ende beuesticht. In sulcker voughen/ dat oft schoon de zelue zyne Ex^cie hoo: Mem: (tot groot leetwesen) deser werelt is ouerleden/ de Heeren Staten vanden Prouincien euenwel onse Meesters ende besoltheeren ghebleuen zyn/ macht hebbende naerde ghelegenthepdt ende staet vanden Landen/ den eenen in dienste te behouden/ ende den anderen te licentieren. Ende zoo ick/ als oock eenighe Oversten/ namentlick den Oversten Senoy dien volgende inden dienste zyn gecontinueert. Insgelijcx zyne Ex^cie Graue Maurits/ voor die coempste van zyne Ex^cie van Leycester/ voor Gouuerneur van Hollandt/ Zeelandt/ ende Westvrieslandt/ inde plaetse van zynen Heere Vader aenghenomen gheweest: So is onder dexele van eene sonderlinghe ghenade/ daer mede het schene dat zyne

Ex^{cie} van Leycester tot my ende mijne aduancement grootelicken was gheneghen: nochtans ghebeurt / niet alleenlicken tot mijne vercleyninghe / maer oock dat veel meer is tot preiudicie der Priuilegien vanden Landen / dat den Oversten Senoy eene commissie a part / ende als Lieutenant int particulier van zyne Ex^{cie} ouer Westvrieslandt ofte Noorthollandt / vande zelue zyne Ex^{cie} heeft vercreghen: waer deure niet alleenlicken eene sorchghelicke jalousie ende separatie vanden Prouincien apparent was te ontstaē / maer oock zyne Ex^{cie} Graue Maurits als Gouverneur vande zelue Prouincien / daer doure zeer wordē veronghelijckt. Ende voor t'ghene my aengaet / can uyt dergheliicke voorstellen lichtelicken speuren / hoe zeer mijne aduancement ghemeynt wordt: Daer ter contrarien ende inde plaetse van dien mijne authoriteyt zoo merckelijcken vermindert oft ommers gheledeert wordt / naedemael ick het ghebiedt ouer den Crychsvolcke in Noorthollādt altijdt zoo wel gehadt hebbe als in Zuytthollandt: ende daerenbouen dat de selue ouerste Senoy (ghelijck veelen kennelick is) den eedt van obedientie ende ghetrouwicheyt / voor eenighen tijdt inden Haghe aen my zelfs ghedaen heeft. T'welck alles onaenghesien / ende sonder het minste aen my versocht te hebben / hem vanden zeluen eede te ontslaen / ofte sonder eenige mentie vande veranderinghe zyns diensts ghemaeckt te hebben / heeft hy alsulcke commissie aengenomen / zeer weynich voorwaer bedenckende de groote weldaden end caduancementen / die hem by zyne Ex^{cie} hoo: Mem: zyn bewesen: als heymelijcker wijse eene commissie gaends aenveerden / daermede t'gouuernement van zyne Ex^{cie} Graue Maurits / teghens allen ouden ghebruyck ende hercommen wordt vermindert ende ghescheyden. Ick gheue eenen yeghelijcken te bedencken / daer ick vanden Heeren Staten vanden Landen ghecontinueert / ende noyt mijnes diensts ben gheweest ontslaghen / insgelijck oock niet en is den ouersten Senoy / als zynde zoo wel naerde doodt van zyne Ex^{cie} hoo: Mem: als inde aennemingghe des Gouuernements van zyne Ex^{cie} Graue Maurits / altijdt Ouerste ghebleuen / ende daerop zyne traictement becommen: Oft de zelue Senoy / die van te vooren by zyne Ouericheyt / om van zynen dienste ontslaghen / ende aen my om van zynen eede ghequiteert te zyn / gheene versouck ofte instancie ghedaen heeft / met goede redenen ende ghewisschen een andere commissie / (streckende teghens die authoriteyt van zyne Ex^{cie}. Graue Maurits als vooren / tot verminderinge mijnes commandemens / ende directelicken teghens die obedientie /

daer

daer mede hy my eedtshaluen verplicht is/ oock tegens het oude ghebruyck des Crychs) soo lichtelijcken vermocchte t'aenueerden/ ende sich int bewindt van dien te laten gebruycken: So dat men dit alles niet anders can verstaen/ dan ghedaen te worden/ omme misverstandt/ onvreden/ eñ querelle te verwecken.

Te meer zo men oock ghesien heeft groote instantie ghedaen/ ende verscheyden weghen ghebruyckt te zyn/ omme den besten Soldaten/ zoo Ruyteren als knechten / met belofte van groote gagien/ ende eenighe sommen van ghelde op de handt te geuen uyt heuren vanen ende van hunne Capiteynen te ontrecken ende verleyden / sonder dat op de clachten by verscheyden Oversten ende Capiteynen derhaluen aen zyne Ex^cie ghedaen/ eenich ghehoor ghegheuen/ ofte ordre is ghesteelt gheweest : maer ter contrarien zyn alsulcke Soldaten/ die heure vanen ende Capiteynen teghens heuren eedt ende eere hadden verlaten/ aenghehouden/ ja beter als andere ghetracteert gheweest.

Is van ghelijcken wel eene middel gheweest /om eene groote diffidentie ende twiste te maken/ dat ick nu onlancx waerschouwinghe becommen hadde/ dat de vyandt binnen Antwerpen groote ghereetschappen makende was / omme den Forten van Lillo ende Liefkenshouck/ ende oock die Vlote/ zo te water als te lande tsamenderhant aen te grypen: Ick ontrent duysent Soldaten uyt den garnisoenen beschreuen hebbende / om met my derwaerts te trecken/ ende zoodanighe des vyants voornemen/ met Godes hulpe/ te beletten/ ende daer deure den Landen aenghenamen dienst te bewysen. Inde plaetse van sulcx met danckbaerheyt te erkennen/ sijne Ex^cie verclaert heeft/ Hem voor warachtich aengheb̄racht te zyn/ dat ick t'voorseyde volck hadde beschreuen/ om den Enghelschen Soldaten by Maeslantsluyse op te slaen: Daer ick ter cōtrarien met Godt almachtich betuyghen can/ t'selue noyt in mijne ghedachten te zyn gecommen. Eñ hoe wel ick my diesaengaende te rechte gepresenteert hebbe voor den heeren generale Staten/ die in mijnen faueur/ om den zeluen Rapporteurs te weten/ aen zyne Ex^cie hebben geschreuen/ en hebbe nochtans tot mijne leetwesen zoo veel niet connen verweruen. Inder voughen/ dat so verre men met dergheljcke middelen procederen/ ende niet melden wil die derghelijcke zaecken zoo valschelijcken rapporteren / men oock ten lesten/ dat ick mijnen Vader doodtghesłagen ofte vermoort hebbe/ t'onrechte zal connen verwyten.

Opt alle t'welck hier bouen verhaelt is / mach een yeghelijck lichtelicken verstaen / hoe ende in welcker manieren ghearbeyt is / om onder den Crychsuolcke zoo rupteren als knechten / onruste / oneenicheyt / ende quade ghenueghen te maken ende te voepen: Daerupt niet dan grooten ondienste voor den Landen en waer te verwachten.

Behaluen dat beuonden is by verscheyden weghen ghesocht te zijn grooten twist ende tweespalt onder de ghemeynten / Landen ende Steden te verwecken / met alderhande onderbouwinghe / schryuen eñ Acten / d'een den anderen contrarierende. Daer af ick my niet en hebbe willẽ onderstaen alhier verhael te doen / als mijnen beroep zoo zeer niet rakende / ende dat daer af volcomen kennisse mach zijn byden Heeren Staten ende den Steden int particulier die zulcx zijn ghewaer worden: Alles tot grooten naedeele ende verachteringhe vande ghemeyne zaecke / ende daer mede (zoo te beduchten is) tot ondienste ende schade vanden Landen de vyandt niet naergelaten heeft / noch naelaten zal zijne proffijt te doen.

Sulcx dat ick verhope / soo by zyne Ex[cie] als by allen onpartydighen in alles ghekent ende ghehouden te zullen worden / onschuldich / ende niet ghedaen te hebben dat teghens mijnen beroep was streckende / ofte opt oorsaecke gheweest te zyn / dat die Landen in eenighe schaden zyn gheuallen / ofte heure beschermenisse is verachtert gheweest veel min dat ick hunnen welvaert / Rechtẽ ende Priuilegien hebbe verhindert: Maer ter contrarien met allen vlijt eñ arbeyt den dienste der zeluer naer mijnen vermoghen hebbe ghevoordert / sonderlinghe in t'ghene dat my is beuolen gheweest Daer inne ick niet naer laten zal te volherden uyt oprechte goede ghenegentheyt die ick den zeluen Landen ende inghesetenen van dien ben toedraghende / ende dat zoo langhe mijnen persoone ende dienst mijnen Heeren de Staten zullen aenghenaem zyn. Ende om vrymoedelijcken te spreken / schijnẽ alle de voorseyden inconuenientẽ / misverstanden / beroerten ende oneenicheden / tot groote verachteringhe niet alleenlicken vanden dienste eñ welvaren der Landen / maer oock van Godes dienste / ende zaecken vande Religie veroorsaeckt te zyn deur eenighe valsche ende sinistre Rapporten van quaden / oproerighen ende ambitieusen gheesten / die t'ghemeyne beste te rugghe stellende / oock onder dexele vande Religie hen zeluen ghesocht hebben groot ende rijck te maken / ghelijck

niet

niet seltsaem is inde ghestelteniſſe van zaecken ende tijde / als dese jeghenwoordelicken is. Eñ ware te wenschen (ghelijck ick oock Godt bidde) dat zijne Ex^cie zyne hert eñ ooghen zoo mochten worden gheopent / dat hy van alsulcken gheesten (sonderlinghen die de saecken eñ regieringhe van desen Landen niet en roert / ende inde selue niet ofte weynich hebben te verliesen) volcommen kenniſſe ende onderrechtinghe hebben / ende vanden zeluen mochte ontledicht worden / ghebruyckende in alles ende inde regieringhe der Landen / den goeden Raedt ende aduijs vanden Staten vanden landen / ofte andere ingheseten der zeluer daertoe gequalificeert / ende wettelijcken bestelt / Sonder te houden eenighen achterraedt / daer uyt men t'allen tijden ghesien heeft niet dan diffidentie ende consequentelijcken veele quaets te verrijsen / daer anders van eenen goeden / wettelicken ende ghequalificeerden Raedt / niet dan alle goede regieringhe ervolcht / ende te verwachten is / omme die arme ghemeynte teghens alle verdruckinghe ende ghewelt vanden vyandt in heure Religie / Rechten ende Vryheyt / Traffijckē / Neeringen ende welvaert te beschudden eñ beschermen. Daertoe den almogenden Godt / als een liefhebber van alle goede ordre / Regieringhe ende Policie / zijnen zegen ende middelen ontwijffelick sal verleenen / ghelijck hy hier beuoirens door zijne ghenade zoo merckelijcken altijdt ghedaen heeft: Des hem alle oprechte Christenen hebben te louen eñ te dancken inder eewicheyt. Verclarende zoo veele my aengaet / dat ick tot het schrijuen oft deductie van desen niet en zy ghedreuen deur eenigen inwendighen noch heymelijcken haet ofte nijt / oock dat het niet en gheschiet tot verclenyinge van zyne Ex^cie / Dan alleenlijcken om mette waerheyt / die ick altijt zal houden staende / tegens alle mijne misgunders ende quaetwillighe mijne eere ende name te verdedighen / ende voorts uyt goeder affectie totten Landen ende dē ingesetenen van dien vrymoedelijcken te verthoonen mijne ghevoelen / waer uyt de saecken vanden Landen in verloope ende onordeninghe moghen gheraeckt zyn / ende waer mede de zelue eensdeels ghericht / ende souden moghen ghebetert worden. Daer af ick protestere voor Godt Almachtich / dien ick bidde mijnen Heeren te verleenen zyne gratie in alles.

Aldus ghedaen tot Delff den 3. dach Decembris 1587. ende was onderteeckent /

Philips Graue van Hohenloe.

A

Aen den hoochgheboren Graue, den Graue van Hohenloe, Heere tzo Langhenberch, Lieutenant generael van zijne Ex^cie van Nassau &c.

VErthoont met alder ootmoedicheyt, Johan Reynbouts Danckaertz, Secretaris vanden heere generael Mourritz, hoe dat hy suppliant verstaen heeft, ende genouchsaem beureest, dat u Gen. hem soude ge grraueert vinden door de Remonstrancie van zijne Ex^cie vanden vij^en Septembris lestleden, Namentlijck alwaer geseyt woort, datmen door slincke ende onbehoorlijcke middelen my hadde voer de waerheyt willen doen bekennen, wes u Gen. my soude hebben doen voorhouden, twelck ick soude geweyghert hebben. Ende alsoo tselue geheelijck is repugnerende de waerheyt (dewelcke een yeghelijck gehouden is voor te staen) Soo versoeckt de Suppliant ootmoedelicken, dat u Gen. gelieue goede regard te nemen opde declaratie aen zijne Ex^cie dies aengaende gepresenteert, ende hier onder van woorde te woorde volgende. Sonder geloove t'attribueren, dat de Suppliant hem soude geuanteert hebben u Gen. zoo temeraerlijcken tegens Redenen te blameren: Van oft daer eenighe zijn die zijne Ex^cie de voorschreuen declaratie naer hen goet geuallen geinterpre-

terpre-

terpreteert ende doen extenderen hebben. Remitteert tselue aen tgene daer af soude moghen wesen.
Was onderteeckent, I. Reynbouts.

Copie van de Requeste by den ghemeenen Coronellen ende Capiteynen aen zijne Gen. gepresenteert.

B

Aen zijne Gen. den Graue van Hohenloe &c.

Verthoonen met behoorlijcke Reuerentie zeer ootmoedelijck, die ghemeene Coronellen, Ritmeesteren ende Capiteynen onderschreuen, hoe dat hoochl. gedacht. de Prince van Oraengien etc. v Gen. als Lieutenant ouer de Remonstranten gestelt hebbende, sylieden v Gen. beuel met volcommen ghehoorsaemheydt t'allen tijden hebben naergecommen, ende sich tot dienste vanden Lande wel ende vromelijcken laten gebruycken, met goeden verhopen, om van geringen Staet door goede daden ende anderssints tot meerderen ampt metter tijt te geraken. Ende alzoo sy Remonstranten door eenighe Commissien by zijne Ex^cie nu nieuwelijcken gegeuen genouchsaem speuren, dat sylieden van hunne goede hope zullen apparentlijcken wesen gefrustreert, ouermidts dat tot eenighe Nederlantsche Regiment ende andere vacerende ampten eenige wtlantsche geboren, gecommitteert worden, wesende gheheelijcken tegens

E de

de ordre ende costuyme, die by syne Ex^cie hoo. ghe-
dacht. is onderhouden worden: Soo hebben de Re-
monstranten V Gen. hier mede wel willen verthoo-
nen, Dat al t'gene voors. grootelijcken strecken zal
tot heuren nadeele ende verachtinge, alsoo het schijnt
datmen henlieden yegenwoordelicken niet zoo veel
als te voren begeert te vertrouwen. Biddende ouer-
sulcx eensamentlijck seer ootmoedelijcken V Gen. als
den genen die sy altijt in hare voorvallende swariche-
den om assistencie versocht hebben, Dat de selue V
Gen. gelieue by zijne Ex^cie den Graue van Leyce-
ster te intercederen, ende zoo vele beuoorderen, Dat
volghens de belofte, (die alvooren den eedt te doene
den Remonstranten lestmael gedaen is) sylieden ge-
houden ende getracteert mogen worden, op den seluen
voet van zijne Ex^cie hoo. gedacht. Te weten dat d'ee-
ne Natie onder d'ander niet vermengt worden: Of-
te indien sulcx niet soude connen ghescheden, Soo
bidden in zulcken geualle de Remonstranten, Dat
V Gen. hun ordentlijcken wil laten afdancken ende
tot hunne afrekeninge, tsampt de betalinge van dien
beuoorderen. Ten eynde sy by ghebreke van dien,
dies aengaende egheene verwijt van den Ruyteren
ende Soldaten en hoeuen te hooren. Alles volghen-
de die beloften, daer door ons V Gen. tot het doen
van den nieuwen Eede gebracht heeft: te weten ons
in onse voorgaende ende gewoonlijcke gerechticheyt
te mainteneren. *Onderteeckent*, Philippe de Nassau:

Georg

Georg Eberhardt Graue zu Solms: Iean Philippe Conte d'Oberſteyn: Maximilien de Hornes: De Barchon: Balfour: Michiel Caullier: VVillem van Dorp: F. De Brederode: Daniel vanden Boetzeler: Svveueſelle: VVolf her von Kitlits: Geerardt Elderborn: Paul Bax: F.C.V. Chijnzkij: Pierre de Voyſin: VVerner van den Houte: Franchoys de Gruythere: Guill. de Berendrecht: Dauid Traille: Ihone prop: Ian Reid.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK